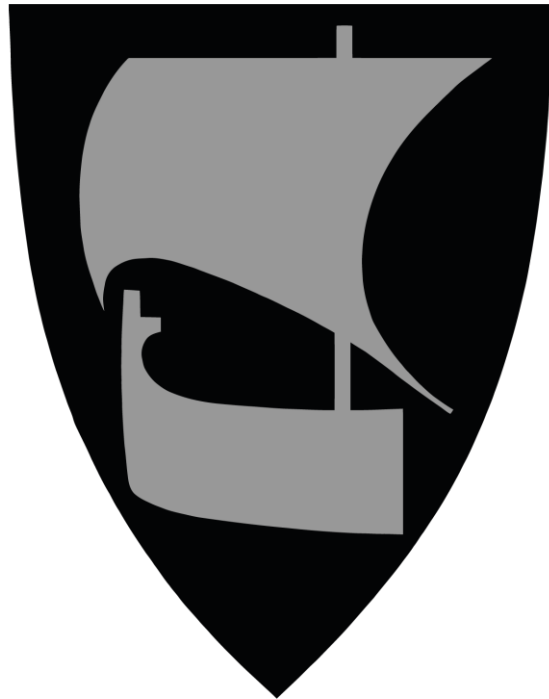

PLANSTRATEGI 2024-2027

BØ KOMMUNE

Det gode liv i Bø

Kommunedirektørens forslag

Vedtatt av Kommunestyret i sak xx/xxxx i møte den xx.xx.xxxx

1 Innhold

2	<u>INNLEDNING</u>	3
2.1	FORMÅL	3
2.1.1	PLAN OG BYGNINGSLOVEN § 10-1 KOMMUNAL PLANSTRATEGI	3
2.1.2	ADMINISTRATIV PLANGRUPPE	3
2.2	PLANSYSTEMET	4
3	<u>KOMMUNENS PLANER</u>	6
3.1	KOMMUNEPLANEN	6
3.1.1	SAMFUNNSDELEN	6
3.1.2	AREALDEL	7
3.1.3	ØKONOMIPLANEN	8
3.2	OVERORDNEDE PLANER	8
3.2.1	BEREDSKAPSPLAN	8
3.2.2	KOMMUNIKASJONSSTRATEGI	8
3.3	REGIONALE PLANER	8
3.4	TEMAPLANER	8
3.5	SEKTORPLANER	8
3.5.1	IKT-HÅNDBOK MED ROS-ANALYSE	8
3.5.2	OPPVEKSTPLAN	9
3.5.3	FOREBYGGENDE PLAN FOR BARN OG UNGE	9
3.5.4	HELSE- OG OMSORGSPLAN	9
3.5.5	KULTURMINNEPLAN	9
3.5.6	PLAN FOR REKREASJONS- OG UTFARTSOMRÅDER	10
3.5.7	KOMMUNAL HANDLINGSPLAN LANDBRUK	10
3.5.8	PLAN KOMMUNALE KAIER OG BRYGGER	10
3.5.9	ROS OG BEREDSKAP BØ BRANN OG REDNINGSKORPS	10
3.6	OVERSIKT OVER PLANER	11
4	<u>KUNNSKAPSGRUNNLAG</u>	13
4.1	BEFOLKNING	13
4.2	OPPVEKST OG LEVEKÅR	15
4.3	SOSIALT MILJØ	15
4.4	FOLKEHELSE	16
4.5	ARBEIDSLIV	17
4.6	AREALBRUK	19
4.7	MILJØUTFORDRINGER	19

2 Innledning

2.1 Formål

Strategi dreier seg om å gjøre valg når ressurser er en begrensende faktor. Vi kan ikke gjøre alt vi ønsker. Vi må derfor evne å fokusere på noe framfor noe annet. Noen ganger innebærer det knallhard prioritering og å si nei til muligheter. Å velge er derfor også å velge bort det man ikke skal gjøre. De strategiske valgene skal være et svar på de utfordringene vi står overfor for å nå de målene vi har satt.

Planstrategien skal klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for en ønsket utvikling i kommunen. Gjennom vedtaket av den kommunale planstrategien skal det nye kommunestyret ta stilling til om kommuneplanen helt eller delvis skal revideres. Planstrategien setter et sterkt fokus på at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig, dette er nedfelt i plan- og bygningsloven.

Kommunal planstrategi er ikke en plantype, men et hjelpemiddel for kommunen til å fastlegge det videre planarbeidet. Kommunal planstrategi har ingen direkte rettsvirkning i forhold til kommunens innbyggere, men gir føringer for det videre planarbeidet i kommunen.

2.1.1 Plan og bygningsloven § 10-1 Kommunal planstrategi

Kommunestyret skal minst en gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

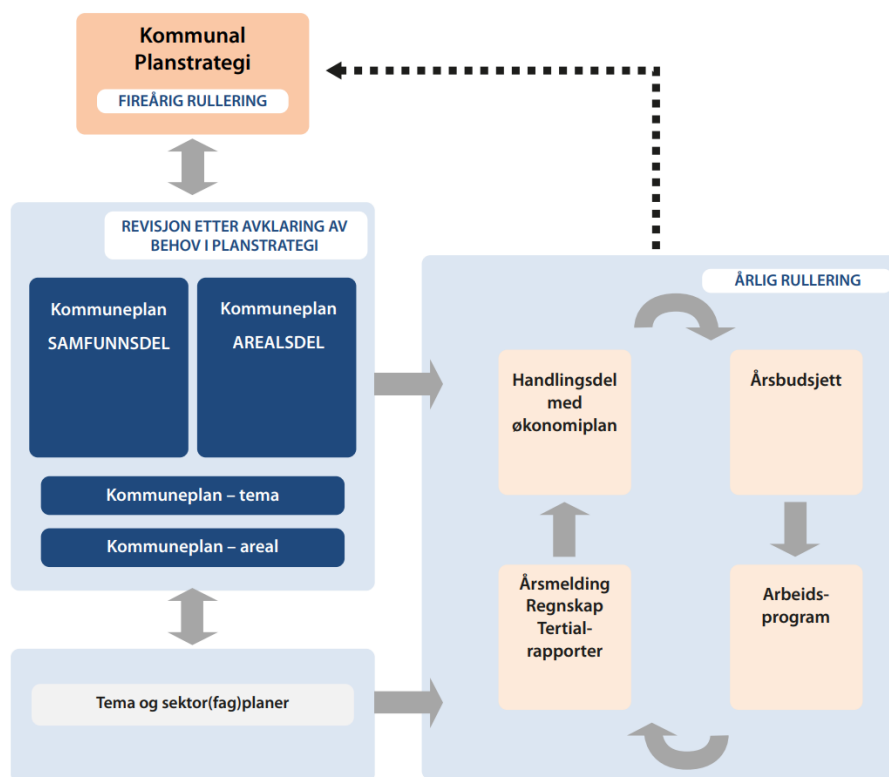
Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

2.1.2 Administrativ plangruppe

Den administrative plangruppen består av kommunedirektørens ledergruppe, og har ansvaret for å følge opp planstrategien og planarbeidet i kommunen.

2.2 Plansystemet

Figur 1 - Kommunal planlegging (ill. fra miljøverndep. veileder)

Kommuneplan

Alle kommuner skal etter loven ha en kommuneplan, og den skal være kommunens overordnede styringsdokument. Den skal gi rammer for virksomhetenes planer og tiltak, og planer for bruk og vern av arealer i kommunen. En samlet kommuneplan består både av en samfunnsdel med handlingsdel og en arealdel. Kommuneplanen gjelder ikke bare kommunens egen virksomhet, men skal fange opp de hensyn som er viktige for utvikling av kommunesamfunnet og forvaltningen av arealressursene.

Kommunedelplan

Kommunedelplan er en betegnelse på en plan for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder (sektorer). Det kan utarbeides kommunedelplan for ethvert tema eller virksomhetsområde hvor dette er hensiktsmessig. Det kan også utarbeides kommunedelplaner for arealbruk. Det er kommunestyret som avgjør om det skal settes i gang arbeid med en separat kommunedelplan, ev. at det aktuelle temaet i stedet tas opp som et tema innenfor en samlet kommuneplan.

Handlingsdel

Kommuneplanen skal som en del av samfunnsdelen ha en handlingsdel, som skal inneholde et program for å gjennomføre kommuneplanens samfunnsdel for de fire påfølgende budsjettår eller mer. Handlingsdelen gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver. Kommuneplanens handlingsdel skal konkretisere tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer (økonomiplan). Kommuneplanens handlingsdel skal oppdateres årlig.

Reguleringsplan

En reguleringsplan består av et plankart med tilhørende planbestemmelser og planbeskrivelse. Reguleringsplan med tilhørende bestemmelser angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser. Det er to typer reguleringsplaner; områderegulering og detaljregulering. Områderegulering skal gi nødvendige områdeavklaringer der kommunen ser behov for dette, mens detaljregulering er en plan for gjennomføring av bygge- og anleggstiltak, flerbruk og vern. Detaljregulering skal brukes for å følge opp kommuneplanens arealdel og områderegulering. Detaljreguleringsplaner tas normalt ikke inn i planstrategien.

Rullering eller revidering av planer

Disse begrepene brukes på følgende måte i dette dokumentet:

- Rullering: administrativ oppdatering av handlingsdel, samt enkelte detaljer i planen som ikke krever politisk behandling (henvisninger, referanser, lister mv.)
- Revidering: full gjennomgang og oppdatering av hele planen

3 Kommunens planer

3.1 Kommuneplanen

3.1.1 Samfunnsdelen

Kommunestyret vedtok kommuneplanens samfunnsdel i møte den 30. oktober 2014.

Kommuneplanen tar utgangspunkt i Bø sine mange kvaliteter og fortrinn. I Bø fins naturressurser som mineraler og rovdryrfrie utmarksområder, nærhet til viktige fiskefelt og skipsleia på yttersida av Vesterålen. Dessuten fins en stor dose med pågangsmot, dugnadsånd og en sterk frivillig sektor. Disse ressursene må utnyttes.

Målet i kommuneplanen er først å stoppe befolkningsnedgangen, så jobbe for vekst i folketallet. Gitt demografien i Bø er dette ambisiøse mål. Skal vi nå målene, må det lykkes å skape flere arbeidsplasser. Det er ei utfordring for hele Bø-samfunnet, ikke bare for Bø kommune som organisasjon.

Primærnæringer som fiske og landbruk har tradisjonelt vært viktige næringer i Bø. Dette er næringer som har gjennomgått store strukturendringer de siste tiåra, noe som har bidratt til en kraftig reduksjon i sysselsettinga. Næringslivet i Bø er preget av mange små bedrifter. Den desidert største arbeidsgiveren er Bø kommune, som også er en viktig kvinnearbeidsplass.

Kommuneplanen slår fast at folkehelseperspektivet skal ligge til grunn for alle planer og vedtak. Utviklinga i Bø skal ta utgangspunkt i bærekraftprinsippet. Bø er et godt sted å leve.

Kommuneplanen er bygd opp rundt følgende satsingsområder:

- *Videreutvikle det gode liv i Bø*
- *Skape flere arbeidsplasser*
- *Flere skal bo i Bø*

For å forsøke å endre den negative befolkningsutviklingen i Bø vedtok kommunestyret i gjeldene økonomiplan å redusere formueskatten med 0,5%. Dette med motivasjon om at gründere med kapital flytter til Bø og derigjennom bidrar til å satse på ny næringsutvikling i kommunen. Hvordan dette vedtaket vil påvirke befolkningen i kommunen i tiden fremover er for tidlig å si noe om på dette tidspunkt.

Samfunnsdelen ble vedtatt revidert av forrige kommunestyre. Denne prosessen er i gang, men arbeidet er dessverre forsinket. Planlagt ferdigstilling er første halvdel 2024.

3.1.2 Arealdel

Kommunestyret vedtok kommuneplanens arealdel i møte den 06. desember 2017.

Kommuneplanens arealdel har til hensikt å følge opp de strategiene som er lagt i samfunnsdelen og bygger direkte på denne. Arealdelen skal vise sammenhengen mellom den planlagte samfunnsutviklingen og arealbruken, og angir hovedtrekkene for arealdisponeringen i kommunen. Arealdelen gir rammer og betingelser for hvilke tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, og den angir hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. Det angis nærmere hvilke arealer som ikke kan bebygges, og hvilke som kan bebygges og hvordan. I områder som allerede er bebygd skal arealdelen angi hvordan områdene kan utvikles, fortettes eller oppgraderes og tas vare på.

Kommuneplanens arealdel består av ett plankart over hele kommunen med arealformål og hensynssoner, planbestemmelser og denne planbeskrivelsen med konsekvensutredning.

Hovedmål for arealplanen er:

Å tilrettelegge for vekst og utvikling uten at det går på bekostning av verdifulle områder for primærnærings, reiseliv, natur og friluftsliv – en bærekraftig arealbruk.

Delmål for arealplanen:

- *Legge til rette for attraktive boligområder i tettstedene og andre områder*
- *Tilstrekkelig areal for næringsutvikling*
- *Sikre arealer for vern av viktige naturtyper og områder for friluftsliv*
- *Tilrettelegging for vekst og utvikling innen bærekraftig akvakultur*
- *Ivareta fiskerinæringen*
- *Sikre områder for råstoffutvinning*
- *Forsiktig forvaltning og vern av kommunens verdifulle landskap*
- *Unngå konflikter mellom akvakultur og fiske, friluftsliv, natur, jordbruk etc.*
- *Legge til rette for moderne hyttefelt*
- *Differensiert byggeforbud i strandsonen*
- *Strengt jordvern*

Arealdelen ble vedtatt revidert av forrige kommunestyre. Denne prosessen vil starte etter at samfunnsdelen er ferdig revidert.

Erfaringene fra byggesaksbehandlerne er at gjeldende arealplan treffer dårlig i forhold til ønskene fra befolkning og næringsliv. Langt over halvparten av innkomne søknader krever dispensasjon fra plan for å gjennomføres. Mye av dette henger sammen med hovedfokus som var satt på fortetting av eksisterende tettsteder, mens 2/3-deler av befolkningen bor utenfor tettbygd strøk.

3.1.3 Økonomiplanen

Den fireårige økonomiplanen og årsbudsjettet skal utarbeides hvert år og vedtas av kommunestyret. Dette anses som handlingsdelen av kommuneplanen, og er et av de viktigste styringsverktøyene for politikerne. Samtidig skal tiltak fra andre planer tas stilling til og prioriteres i arbeidet med økonomiplanen.

3.2 Overordnede planer

3.2.1 Beredskapsplan

Kommunal beredskapsplan og helhetlig ROS-analyse danner grunnlaget for forberedende/forebyggende arbeid og håndtering av kriser på overordnet nivå. Hver sektor kan også ha eget planverk for sine områder.

3.2.2 Kommunikasjonsstrategi

En kommunikasjonsstrategi er en overordnet plan over kommunens kommunikasjon, som definerer hva som skal oppnås med kommunikasjonen – og hvordan. Den skal fungere som en veileder ved strategiske beslutninger, og sikre at kommunikasjonen er i tråd med kommunens overordnede mål.

3.3 Regionale planer

Bø kommune er delaktig i flere regionale planprosesser. Disse må vedtas av kommunestyret for å ha gyldighet lokalt.

3.4 Temaplaner

Tverrfaglige planer som utarbeides for å utdype og konkretisere arbeidet innenfor enkelte tema. Temaplanene inneholder ofte en handlingsdel som legges til grunn for prioriteringer i arbeidet med økonomiplanen. Det er ikke lagt opp til noen nye temaplaner i perioden.

3.5 Sektorplaner

Bø kommune har flere eksisterende planer som både skal rulleres og revideres i denne kommunestyreperioden. Nye planer blir omtalt i det følgende.

3.5.1 IKT-håndbok med ROS-analyse

Personvern omhandler den enkelte persons rett til privatliv og retten til å ha kontroll over egne personopplysninger. Informasjonssikkerhet dreier seg om å håndtere risikoen knyttet til kommunens informasjonsverdier og behandlingen av personopplysninger.

Bø kommune har et kontinuerlig ansvar for å oppfylle kravene til både informasjonssikkerhet og personvern. Dette gjøres ved å følge bestemmelsene i Personopplysningsloven, Personvernforordningen, "Normen" for informasjonssikkerhet og personvern innen helse- og omsorgstjenesten, NSMs grunnprinsipper med mer.

I Bø kommunes håndtering av personopplysninger må følgende sikres:

- Informasjon skal ikke være tilgjengelig for uautoriserte personer (konfidensialitet).
- Informasjon skal ikke bli endret eller ødelagt uten autorisasjon (integritet).
- Informasjon må være tilgjengelig og brukbar for medarbeidere slik at pålagte oppgaver kan utføres (tilgjengelighet).

3.5.2 Oppvekstplan

En oppvekstplan skal være et styringsdokument som legger føringer for en langsiktig kvalitetsutvikling av oppvekstsektoren i kommunen. Et annet viktig moment i denne sammenheng er vurderinger rundt skole- og barnehagestruktur, og om dette skal tas med som en del av oppvekstplanen eller skilles ut som en egen skolebruksplan.

3.5.3 Forebyggende plan for barn og unge

I januar 2023 trådte det i kraft en ny barnevernsreform, også kalt en oppvekstreform. Bakgrunnen for denne reformen er å flytte mer ansvar på barnevernsområdet til kommunene for bedre å ivareta kommunenes nærhet til familiene og dermed innsikten i barnas og foreldrenes behov. Barnevernsreformen skal styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlige innsats.

Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen nås gjennom endringer og tiltak i hele kommunen. Samlet sett er barnevernsreformen i realiteten en oppvekstreform, hvor kommunene tilrettelegger for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer. Målet er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger, når de trenger den.

Forebyggende plan for barn og unge skal være et styringsdokument og en forpliktende veileder for arbeidet med å fremme gode oppvekstsvilkår for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt. I planen skal det komme frem hvilke kommunale tjenester som skal ha ansvar for ulike forebyggende oppgaver og hvordan de skal samarbeide. Planen er forankret i nasjonale føringer og bygger på kommunale kunnskapsgrunnlag. Planen er en temaplan knyttet til kommuneplanens samfunnsdel.

Planen skal sikre en målrettet strategi for kommunens forebyggende arbeid, som bygger på riktig kompetanse, konstruktiv samhandling og målretta tiltak. Lokale tiltak og løsninger er presentert i planen.

3.5.4 Helse- og omsorgsplan

Helse- og omsorgstjenestene er ikke lenger bare eldreomsorg, men dekker hele livsløpet. Nye yngre brukergrupper bringer med seg nye ressurser, tjenestebehov og mestringsstrategier som etter hvert setter sitt preg på og bidrar til fornyelse av hele helse- og omsorgstjenesten. En ny helse- og omsorgsplan skal være en forpliktende plan for hele befolkningen, uavhengig av alder og behov, og skal være en overbyggende plan for hele sektoren. Den vil være et strategisk verktøy for å møte fremtidens utfordringer.

3.5.5 Kulturminneplan

En kulturminneplan der kommunen skaffer seg oversikt over sine kulturminner og vurderer kulturminnenes verdi, er viktig for kommunens planarbeid og øvrige

virksomhet. For areal-, plan- og byggesaksbehandlingen vil en enklere kunne ta hensyn til kulturminneverdiene. En politisk vedtatt kulturminneplan vil i fremtiden være med på å gi føringer for hvordan hensynet til kulturminner og kulturmiljøer skal ivaretas i kommuneplanens arealdel, for eksempel gjennom bruk av arealformål, bestemmelser og hensynssoner, og i kommunens øvrige virksomhet, fra plan- og byggesak, til eiendomsforvaltning, skole og undervisning, næring, samferdsel med mer.

En vedtatt plan vil gi forutsigbarhet for eiere, andre sektorer og myndigheter på kulturminneområdet. Den er også et verktøy for andre viktige samfunnsområder i kommunen, som folkehelse, oppvekst og utdanning, kultur og næringsutvikling og frivillig sektor. (Riksantikvaren.no)

Kultur- og skoleetatene kan bruke kulturminnene til blant annet undervisning og for å skape gode opplevelser. Kultur og fritid kan tilrettelegge turløyper til kulturminner og kulturmiljøer. Reiselivet kan bruke dem for å gjøre kommunen attraktiv for besøkende og turister. Kulturminnene i Bø kommune må alltid sees i en større sammenheng, og som en del av den helheten som gjør Bø kommune til det den er.

3.5.6 Plan for rekreasjons- og utfartsområder

Å ivareta og legge til rette for bruk av rekreasjonsområder og utfartsområder er viktig for en kommune med så gode naturgitte friluftsområder som Bø. Denne planen vil omfatte områder som badestrender, turstier, fjellturer og andre friluft- og rekreasjonsområder, og ha fokus på ivaretagelse, bruk og videreutvikling.

3.5.7 Kommunal handlingsplan landbruk

Kommunene i Vesterålen har sammen utarbeidet en felles landbruksstrategi. I tråd med denne skal det utarbeides en lokal handlingsplan i samarbeid med næringa. Denne skal være retningsgivende for kommunens videre arbeid på landbruksområdet.

3.5.8 Plan kommunale kaier og brygger

En plan for kommunale kaier og brygger, som gir rammer for ivaretagelse og videreutvikling av disse er nødvendig for en god forvaltning av sektoren. I henhold til statlige krav skal den inneholde en del som omhandler avfallshåndtering. Planen skal også ha en handlingsdel som viser nødvendige tiltak for vedlikehold og utbygging.

3.5.9 ROS og beredskap Bø brann og redningskorps

Gjeldende brannordning ble sist rullert i 2010, og siden regelverket er endret vesentlig er det behov for å gjøre en fullstendig gjennomgang og revisjon for sektoren. Det legges opp til en ny ROS-analyse som danner grunnlaget for å utarbeide helt ny beredskaps- og forebyggendeanalyse.

3.6 Oversikt over planer

Plan	Ans	Rev	2024	2025	2026	2027
Kommuneplanen						
Kommuneplanens samfunnsdel	KD	2014	R			
Kommuneplanens arealdel	KD	2017		R		
Økonomiplan	KD	Årlig	U	U	U	U
Overordnede planer						
Overordnet beredskapsplan med helhetlig ROS-analyse	TEK	2016		R		
Plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet	TEK	2021	U	U	U	U
Kommunikasjonsstrategi	ADM		Ny			
Regionale planer						
Kystsoneplan Vesterålen	TEK	2023				
Regional landbruksstrategi	KN	2023				
Regional vannforvaltningsplan	TEK	2022				R
Interkommunal plan mot vold i nære relasjoner	HO	2020				
Temaplaner						
Rusmiddelpolitisk plan	NAV	2016	R			
«Leve hele livet»	KN	2023	U	U	U	U
Oversiktsdokument for folkehelse	KN	2020	R	U	U	U
Boligpolitisk plan	ADM	2016	R			
Energi- og klimaplan (felles med Øksnes)	TEK	2011				
Sektorplaner						
Overordnet HMS-plan	ADM	2020	U	U	U	U
Lønnspolitisk plan	ADM	2020	R	U	U	U
Strategisk kompetanseplan	ADM	2020	U	U	U	U
Arkivplan	ADM	2012	U	R	U	U
Arbeidsgiverstrategi	ADM	2018				
Etiske retningslinjer	ADM	2020				
IKT-håndbok med ROS-analyse	ADM	2023				
Oppvekstplan	SB			Ny		
Beredskapsplan oppvekst med ROS-analyse	SB	2016		R		
Helse- og omsorgsplan	HO		Ny			
Helseberedskapsplan med ROS-analyse	HO	2004				
Smittevernplan	HO	2018				
Pandemiplan	HO	2018				
Psykososial beredskapsplan	HO	2014				
Strategisk næringsplan	KN	2014		R		
Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser, prioritert anleggsplan	KN	2019	R	U	U	U
Kulturminneplan	KN			Ny		
Plan for rekreasjons- og utfartsområder, besøksforvaltning	KN		Ny			
Kommunal landbruksstrategi, handlingsprogram	KN		Ny			
Forebyggende plan for barn og unge	KN		Ny			
Trafikksikkerhetsplan	TEK	2022	U	R	U	U

Plan	Ans	Rev	2024	2025	2026	2027
Plan kommunale kaier og brygger, inkl. avfallsplan	TEK			Ny	U	U
Hovedplan kommunale veger og gatelys	TEK	1996		R	U	U
Hovedplan vann og avløp	TEK	2020	U	U	U	R
ROS-analyse Bø brann- og redningskorps	TEK		Ny			
Beredskaps- og forebyggendeanalyse Bø brann- og redningskorps	TEK		Ny			

Ny: ny plan, R: revidering, U: rullering

KD: kommunedirektør, ADM: administrasjon og stab, HO: helse og omsorg, SB: skole og barnehage, KN: kultur og næring, TEK: teknisk, NAV: nav

UTKAST

4 Kunnskapsgrunnlag

4.1 Befolkning

Bø kommune består av en befolkning der det er for få innbyggere og arbeidsplasser til å erstatte det antallet som dør i løpet av et år. Det innebærer at om utviklingen går slik SSB viser i sine befolkningsframskrivinger, vil folketallet i planperioden gå ned. I 2010 var det registrert 2789 innbyggere i kommunen, mens prognosen for 2050 er at antall innbyggere vil falle ned mot 2400.

Perioden 2020-2023 har vært litt spesiell i så måte, ved at innbyggertallet har stabilisert seg og i enkelte kvartal hatt en økning. Noe skyldes tilflytting av flyktninger. Bø kommune har hatt en offensiv innsats for å stabilisere og snu endringen, men det er enda usikkert hvordan utviklingen blir fremover. SSB sine prognoser har hatt en liten positiv endring fra tidligere år, hvor de tidligere spådde at folketallet ville falle under 2400 ved år 2040, men trenden er fortsatt negativ.

Utfordringa i Bø er ikke først og fremst fraflytting – årsaken til befolkningsnedgangen i Bø ligger aller mest i fødselsunderskuddet. Alderssammensetninga i Bø er preget av en høy andel eldre. Prognoser tilsier at denne andelen vil bli større, fordi vi vil oppleve tallmessig nedgang i den yrkesaktive delen av befolkninga - om vi ikke klarer å stoppe utviklinga.

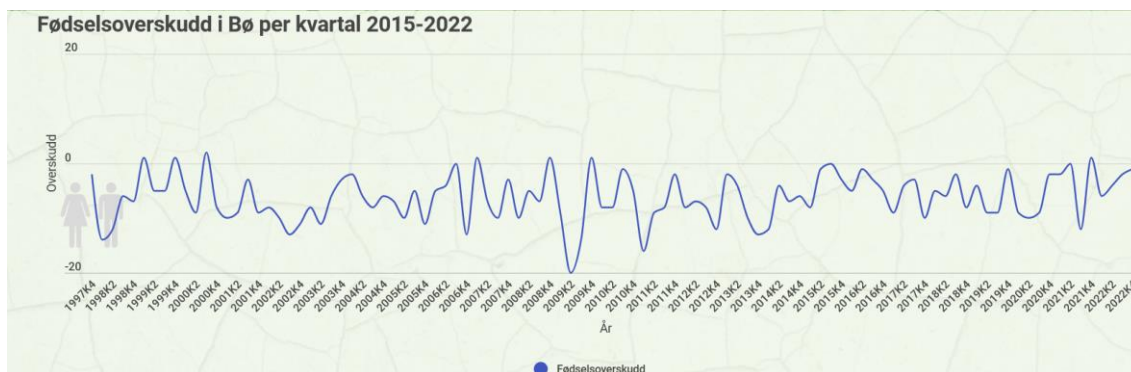
Dette vil skje i Bø - ifølge SSB

	2022	2040	2050
80-89 år	193	255	309
90-99 år	43	63	87
100 år +	2	1	1
Totalt	238	319	397
Vekst		34%	67%

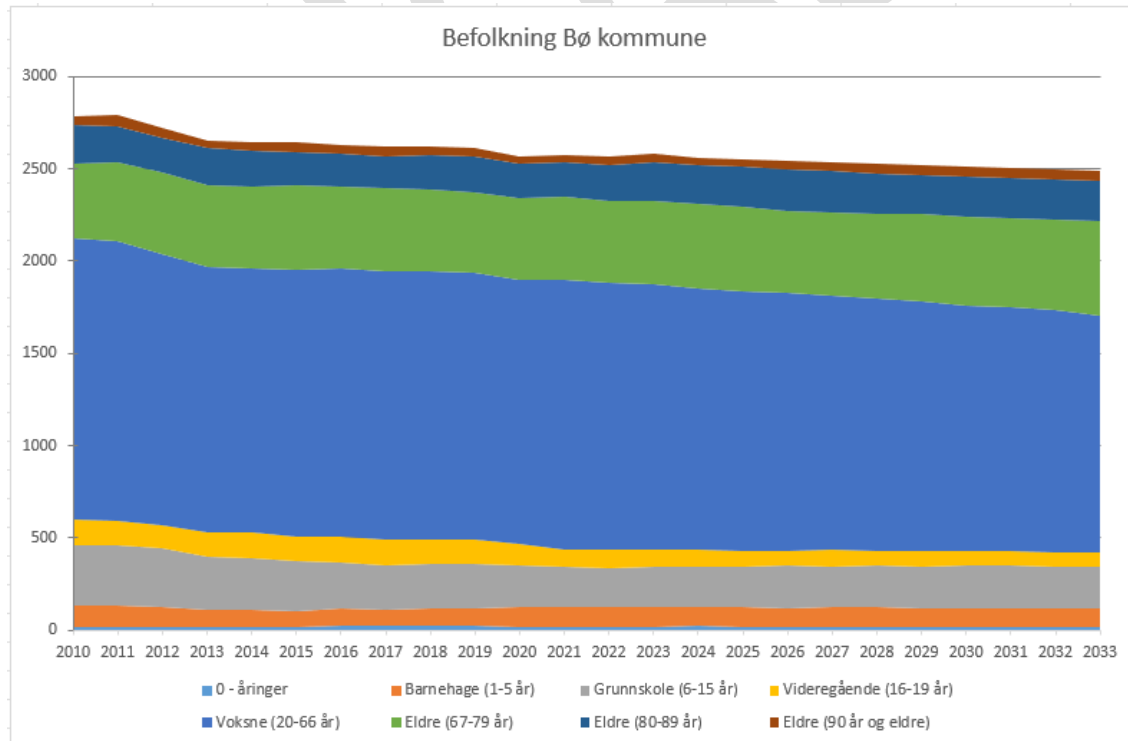
Fram mot 2050 anslår SSB at antallet personer over 80 år i Bø vil øke med 67 prosent fra dagens nivå. Gruppen vil øke fra 238 personer til 397 personer. Dette vil gi Bø

kommune store utfordringer, og det vil være nødvendig å allokere mer ressurser til pleie-, omsorg og helse-tjenester.

Forholdet mellom antall fødte og antall døde er en sikker indikator på samfunnets vekstevne på sikt. Bare år om annet kan Bø kommune vise til fødselsoverskudd.

SSB anslår at folketallet vil falle. Dersom denne prognosen slår til vil det innebære redusert inntekt for kommunen og en kontinuerlig nedstyring av virksomheten. For å endre dette bildet må kommunen få økt tilflytting og gjerne økt fødselstall. Nedgang i befolkningen er en av de største utfordringene kommunen har dersom målet er fortsatt gode tjenester til innbyggerne. Dette er også gjeldende mål i samfunnsplanen.

4.2 Oppvekst og levekår

Offentlig statistikk beskriver et lokalsamfunn med store utfordringer. Både utdanningsnivået og inntektsnivået er lavt. Mange barn lever i familier med levekårsutfordringer; flere barn enn landsgjennomsnittet lever med én forelder, og antallet barn som lever i familier med lav inntekt er svært høyt. Antall personer som har uføretrygd er høy i alle aldre (8). Tallet på utenforskap (personer som ikke er pensjonert, uten tilknytning til arbeidsliv eller utdanning) er noe høyere enn landsgjennomsnittet, men har gått ned fra 18% til 15% fra 2014 til 2020.

Bø kommune har full barnehagedekning og de aller fleste barn går i barnehage. Elevundersøkelsen, som måler hvordan elevene i 7.klasse i de tre barneskolene opplever skolen, viser resultat som er omtrent som landsgjennomsnittet. Skoleresultatene for barneskoletrinnet ligger på landsgjennomsnittet.

Ungdomsskolen har synkende elevtall. De siste tre årene har skolen hatt ca. 80 elever. Resultatene fra eksamen i 10. klasse varierer fra år til år, sannsynligvis grunnet små klassetrinn. Resultatene i matematikk og norsk (standpunktkarakter) er gjennomgående dårligere enn landsgjennomsnittet. Resultatene fra Nasjonale prøver på 8. og 9. trinn er gjennomsnittlig dårligere i Bø enn i Norge som helhet, men relativt like fylkesgjennomsnittet. Dette betyr ikke at skolen og lærerne er dårlige. Skolens bidrag til elevenes prestasjoner på ungdomstrinnet er vurdert som høyt. Frafallet fra videregående skole er på 25% noe som er omtrent på landsgjennomsnittet.

Ungdata-undersøkelsen som gjennomføres annethvert år viser at ikke alle ungdommer i Bø har det like bra og at opplevd livskvalitet suksessivt har blitt dårligere siden 2014. Statistikken viser dårligere tall enn landsgjennomsnittet på de fleste områder, også sammenlignet med andre distriktskommuner. Mest urovekkende er kanskje at ungdommen i Bø mangler fremtidstro, 53% tror de vil få et lykkelig liv, noe som er vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet. (68%).

Ungdata-undersøkelsen tyder videre på at ungdommens sosiale miljø ikke er godt. Flere ungdommer enn fylkes- og landsgjennomsnittet føler seg ensom, færre har en fortrolig venn, flere blir utsatt for mobbing, ikke alle er like godt fornøyde med lokalmiljøet sitt og vesentlig flere er ikke fornøyd med skolen.

4.3 Sosialt miljø

Resultatene fra intervjuene utført i 2019 motsier offentlig statistikk for oppvekt og levekår, og indikerer at innbyggerne mener Bø kommune er en god kommune å bo og vokse opp i.

Totalt finnes det omtrent 50 ulike lag og foreninger i Bø kommune. Disse omtales som aktive lag og foreninger med en sterk dugnadsånd. Bø kommune eier ingen idretts- eller kulturbygg, det vil si at alle idrettsanlegg i Bø kommune er bygd, eid, og drives av aktive frivillige lag og foreninger eller stiftelser. Bø kommune er likevel en viktig støttespiller for de lokale initiativene, spesielt i form av gratis hall-leie for barn og ungdom.

Mye tyder på at vi har en utfordring når det gjelder rekruttering til dugnaden i årene fremover. Intervjuene indikerer at det er færre fastboende som har interesse for dugnad, og at det er få ungdommer som tar del i dugnadslivet. Det er enighet om at dugnadsånden er tilstede, men at det er behov for at noen tar ansvar og koordinerer det hele.

Gjennom intervjuene beskriver informantene tette nettverk, der det er lett å få kontakt med hverandre og hvor folk «bryr seg». De beskriver en kommune preget av trygghet og åpenhet med gode sosiale nettverk. Små forhold kan gjøre det lettere å få kontakt med andre, men kan også øke risikoen for stigmatisering og isolasjon. Informantene sier at aksepten for å være annerledes sannsynligvis er liten i Bø. Dette bekreftes i dybdesamtale med Ungdomsrådet i 2022 og av Ungdataundersøkelsen fra 2022 der antallet som angir at de blir utsatt for plaging, trusler eller utfrysing er mer enn dobbelt så stort som landsgjennomsnittet.

Lavterskeltilbud i form av møteplasser (eks: Tirsdagstreff, Familiefredag, og alkoholfri møteplass for rusavhengige) er positivt mottatt i kommunen og ses på som viktig blant annet for å beskytte mot ensomhet. Både voksne informanter og ungdommer mener at det er for få sosiale møteplasser i Bø. I rapporten fra MED ungdom i fokus kommer det frem at ungdommen ønsker flere møtesteder for unge og en ungdomsklubb som er mer åpen. De ønsker et sentralt og offentlig møtested utendørs med tak der ungdommene helt enkelt kan møtes. For både eldre og yngre oppleves mangelen på transport som et problem som fører med seg isolasjon og mangel på sosial aktivitet.

4.4 Folkehelse

Hvordan vi velger å leve våre liv påvirker i stor grad vår helse. Det finnes lite statistikk som forteller om voksnes adferd i Bø, men tall fra Folkehelseprofilen kan tyde på at vi røyker mer enn landsgjennomsnittet og at vi i større grad er overvektige. 40% av ungdommer i sesjon er overvektige (hele landet 22%).

Informanter fra intervjuene fra 2019 forteller om at rus- og narkotikamiljøet vokser i kommunen. Hverken offentlig statistikk eller politiet kan bekrefte eller avkrefte dette. Bø kommune har et alkoholforbruk som er noe høyere enn landsgjennomsnittet, men på nivå med resten av Nordland. Informantene beskriver et høyt drikkepress i kommunen, og de mener at mennesker i alle aldre, fra alle samfunnslag, er rammet av stort alkoholforbruk i Bø. Det er grunnlag til å tro at alkoholavhengigheten er vesentlig blant den eldre befolkningen. I rapporten fra MED ungdom i fokus kommer det frem at ungdommen mener det er et synlig rusmiljø i Bø, og at det er lett å få tak i alkohol, snus og røyk i Bø. På den positive siden rapporterer ungdommen at de opplever lite drikkepress utenfra. Ungdataundersøkelsen fra ungdomstrinnet i 2022 forteller om reduksjon i bruk og eksponering for narkotika de siste årene.

Vi vet en del om hvordan ungdommen i Bø velger å leve sine liv. De er noe mindre fysisk aktive og bruker mer tid fremfor skjerm enn fylkes- og landsgjennomsnittet. De bruker rusmidler omtrent på lik linje med andre ungdommer. De skulker mer og bruker mindre tid på lekser. 41 % av ungdommer i 8. klasse er overvektige eller har fedme. Dette er vesentlig større andel enn i Norge som helhet (14 %).

God helse kan defineres som individets evne til å mestre hverdagens krav og forventinger. Definisjonen åpner opp for at helse til dels er en subjektiv opplevelse og at statistikk ikke kan gi et fullstendig bilde av helsetilstanden i en befolkning. Intervjuene indikerer at de fleste innbyggerne i Bø har god helse og statistikk bekrefter dette. Likevel er antallet personer med uføretrygd svært høyt i Bø, og sykefraværet er høyere enn landsgjennomsnittet. Ungdata-undersøkelsene kan også tyde på sviktende livskvalitet og helse hos ungdommene i Bø

4.5 Arbeidsliv

Lønnstakere og jobber, etter region, næring:

	Totalt	Sekundær	Varehandel mm	Off. adm	Undervisning	Helse	Tjenesteyting
2016K1	782	147	210	55	61	289	16
2016K2	799	162	204	61	63	289	13
2016K3	846	154	231	59	57	330	10
2016K4	817	151	216	57	64	307	12
2017K1	865	214	194	58	66	314	13
2017K2	875	204	204	58	63	327	13
2017K3	915	202	230	59	59	341	13
2017K4	859	195	200	55	64	325	13
2018K1	877	206	203	52	63	335	15
2018K2	904	208	215	54	66	347	11
2018K3	956	211	244	55	58	371	11
2018K4	907	206	222	65	64	327	20
2019K1	926	237	215	65	71	318	17
2019K2	885	223	210	60	68	304	17
2019K3	930	239	228	57	66	308	18
2019K4	863	202	198	66	62	310	14
2020K1	898	231	204	62	61	323	13
2020K2	874	218	209	59	56	311	15
2020K3	960	241	236	56	54	351	16
2020K4	889	217	211	53	59	326	13
2021K1	880	225	212	55	59	311	13
2021K2	898	247	223	56	56	299	11
2021K3	973	256	268	56	52	322	16
2021K4	916	236	254	55	57	292	13
2022K1	892	231	236	53	58	300	10
2022K2	902	226	256	55	61	289	12
2022K3	989	248	306	50	53	315	12
2022K4	958	211	265	56	59	288	10
2023K1	984	231	269	53	67	283	10
2023K2	952	190	283	57	66	281	9
2023K3	1023	200	299	57	59	309	18

Antallet lønnstakere har økt kraftig de siste årene. Områdene offentlig administrasjon, undervisning og tjenesteyting er stabile. Sekundærnæringer, varehandel og arbeidstakere innen helse har gått opp.

Andelen uføretrygdede sier noe om sunnheten i arbeidsstyrken. Tall fra 2022 viser at Bø kommune har en relativt høy andel av uføretrygdede:

Kommune	%
3419 Våler (Innlandet)	22,0
3447 Søndre Land	21,9
3418 Åsnes	21,6
4218 Iveland	21,4
3416 Eidskog	21,2
3448 Nordre Land	21,0
4211 Gjerstad	21,0
4217 Åmli	20,5
3417 Grue	20,2
4220 Bygland	20,2
3414 Nord-Odal	20,0
3423 Stor-Elvdal	19,9
1827 Dønna	19,0
1867 Bø (Nordland)	19,0

Trygd gir normalt betydelig lavere inntekt enn arbeid. En høy andel på uføretrygd er derfor uheldig for Bø. En viktig del av finansieringen av kommune-Norge skjer gjennom skatteseddelen. Lav inntekt=lite skatt.

Høy utdanning virker motsatt på skattesystemet. Å legge til rette for å ha mange med høy utdanning, gir også bedre inntekter til en kommune. Dessverre skårer Bø kommune dårlig på dette «nøkkeltallet»:

Andel med universitetsutdanning, personer over 16 år – prosent (2022):

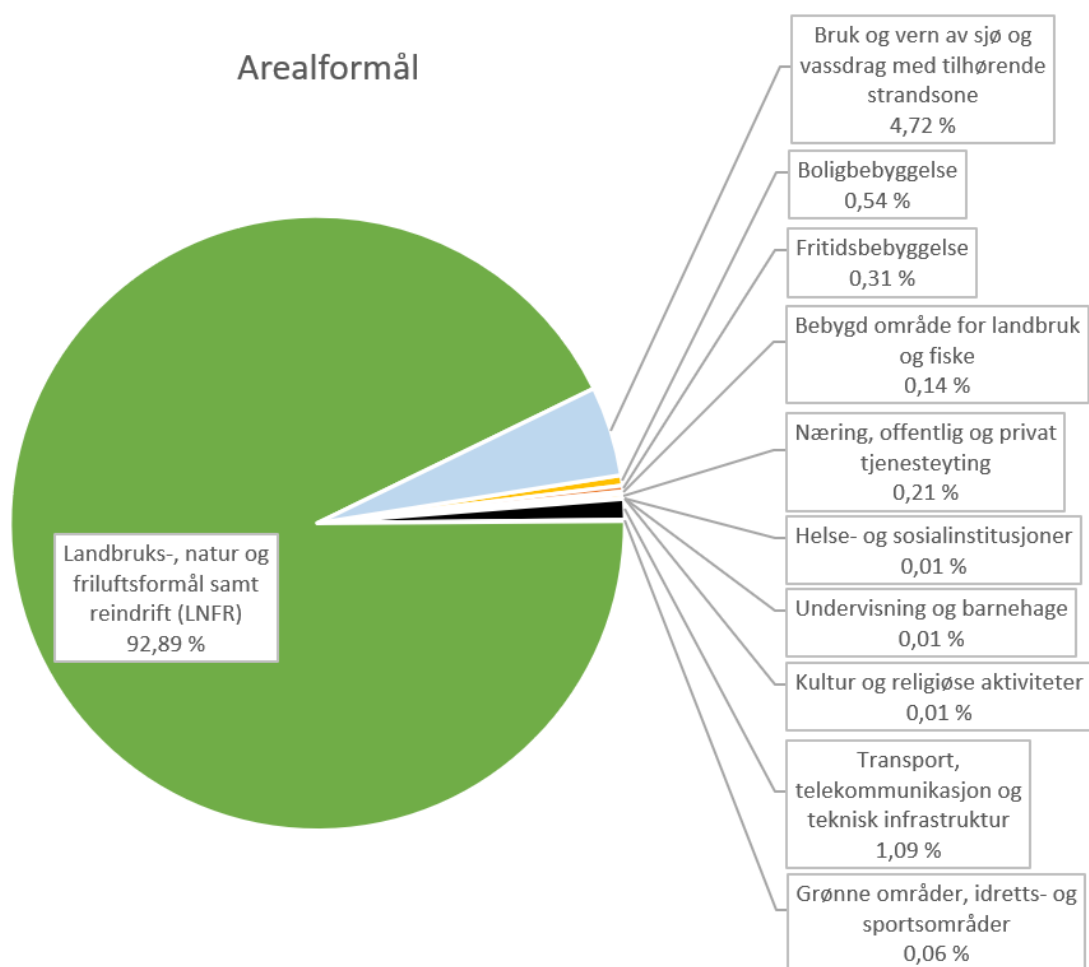
	Oslo	Bodø	Lødingen	Hadsel	Øksnes	Sortland	Andøy	Tromsø	Bø
Kort universitetsutdanning	31,5	28,0	20,3	22,0	15,9	21,8	19,1	27,4	16,0
Lang utdanning	23,5	11,8	5,1	6,6	4,5	6,1	4,9	17,8	3,9
Sum lang + kort i %	55,0	39,8	25,4	28,6	20,4	27,9	24,0	45,2	19,9

I gjennomsnitt har de som bor i Bø mindre universitetsutdanning enn nabokommunene og byene. Inntektssystemet til kommunene er laget slik at kommuner som har en høy andel av befolkningen med lang utdanning, belønnes økonomisk.

4.6 Arealbruk

Statistikk hentet fra SSB:

Bø kommunes totale landareal er på 246,72 km², hvorav 11,82 km² er ferskvann. 0,46 km² av kommunen er dekket av bygninger og 1,27 km² dekket av vegbane. 35% av befolkningen bor i det som er definert som tettsted, og kommunen som helhet har en tetthet på 11 innbyggere per km² (landsgjennomsnittet er 18).

Nesten 93% av kommunens landareal er avsatt til LNFR. Ca. 7,5% er klassifisert som jordbruksareal, 27% skog, 13% myr, 41,5% åpen fastmark og 3% bart fjell.

4.7 Miljøutfordringer

Bø kommune har lite industri og andre aktiviteter som kan påvirke miljøet negativt. Det er Statsforvalteren som fører tilsyn med utslipp og støy, og både fiskeoppdrettsanlegget og slipen i Jennskaret og knuseverket i Kobbvågen oppfyller kravene fra Statsforvalteren.

Bø kommune har et godt naturgrunnlag for friluftsliv som i seg selv er svært tilgjengelig. Allikevel er tilgjengeligheten til naturen begrenset fordi tilgang til rekreasjonsområder i stor grad ikke er tilpasset mennesker med ulike behov (universell utforming). Det er blant annet vanskelig å komme seg ut i naturen for mange eldre og for funksjonsnedsatte.

Radon er en usynlig og luktfri gass, som dannes i grunnen. Helsefare oppstår først når gassen siver inn og oppkonsentreres i vårt innemiljø. Der øker radon risikoen for lungekreft. Kommunen har tilsynsansvar for radonnivåer i offentlige bygg, skoler og barnehager og utleieboliger. Statens strålevern publiserer radonkart med vurdering av radonrisiko i området. Bø kommune har lite radon i berggrunnen og risikoen for at grenseverdier for radon i bygninger skal overskrides er derfor liten. Det er gjennomført radonmålinger i alle skoler, barnehager og på rådhuset i 2007 uten funn.